

Тема 3. Україна в міжнародній торгівлі товарами: загальний режим. Експортно-імпортна діяльність України.

Мета: розглянути сутність міжнародної торгівлі товарами та її концепції; ознайомитись з формами міжнародної торгівлі; проаналізувати стан міжнародної торгівлі в Україні; розкрити факторні передумови міжнародної торгівлі України; пояснити особливості торгівлі товарами України з регіонами світу; виявити вплив міжнародної торгівлі на розвиток національної економіки.

План

1. Торгівля товарами в системі міжнародної економічної діяльності.
2. Міжнародна купівля-продаж товарів.
3. Поняття та форми товарообмінних операцій.

Основні терміни і поняття

Спеціалізація, експортний потенціал, міжнародна торгівля товарами, експорт товарів, імпорт товарів, товарна структура, недобросовісна конкуренція, географія зовнішньої торгівлі, державна політика регулювання міжнародної торгівлі, зустрічна торгівля або товарообмінні операції, бартер, торговельні компенсаційні операції, компенсаційні угоди, зустрічні закупівлі, авансові закупівлі, угода типу «офсет», угода типу «свіч», викуп застарілої продукції, операції з давальницькою сировиною, толінг, промислові компенсаційні операції, угоди про експлуатаційну компенсацію.

Теми доповідей

1. Цілі та проблеми імпоротної політики України.
2. Прямі та опосередковані експортно-імпортні операції.

Контрольні запитання

1. У чому полягає сутність операцій купівлі-продажу товарів та якими є її різновиди?
2. Що таке реекспорт і реімпорт?
3. Які переваги використання різних форм міжнародної торгівлі?
4. Які основні типи зовнішньоторговельної політики існують у міжнародній практиці?
5. У чому полягає сутність тарифного регулювання міжнародної торгівлі?
6. Які показники характеризують стан зовнішньої торгівлі?
7. Які основні галузеві та геополітичні пріоритети розвитку української міжнародної торгівлі?
8. Що відрізняє бартерні операції від компенсаційних угод?
9. Які переваги зустрічних операцій у товарній торгівлі й ускладнення при їх реалізації?
10. Що таке промислові компенсаційні операції?

Тестові завдання для самоконтролю

1. Імпорт – ...

- а) це продаж та вивезення товарів за кордон з метою їх реалізації на зовнішніх ринках через передання у власність контрагенту в іншій країні;
- б) це купівля та ввезення товарної продукції з-за кордону з метою їх реалізації на внутрішньому ринку та використання на території країни;
- в) різниця між надходженнями і витратами за певний проміжок часу.

2. Експорт –...

- а) це продаж та вивезення товарів за кордон з метою їх реалізації на зовнішніх ринках через передання у власність контрагенту в іншій країні;
- б) це купівля та ввезення товарної продукції з-за кордону з метою їх реалізації на внутрішньому ринку та використання на території країни;
- в) різниця між надходженнями і витратами за певний проміжок часу.

2. Що не відноситься до первинних факторних передумов для міжнародної торгівлі країни?

- а) ресурсо-кліматичні умови розвитку економіки;
- б) забезпеченість робочою силою;
- в) різниця між надходженнями і витратами за певний проміжок часу;
- г) характер робочої сили.

4. Що не відноситься до вторинних факторних передумов для міжнародної торгівлі країни?

- а) історично сформований профіль національного виробничого комплексу;
- б) забезпеченість робочою силою;
- в) характер робочої сили;
- г) суб'єктивні (нехай і об'єктивно зумовлені) рішення щодо розвитку тих або інших видів виробництва.

5. До групи природно-географічних факторів належить:

- а) різниця у величині території країн, що співпрацюють;
- б) різниця у чисельності населення;
- в) географічне розташування;
- г) нерівномірність кліматичних умов;
- д) всі відповіді правильні.

6. Транскордонний обмін товарами на еквівалентній основі згідно з конкретними цілями та умовами реалізації угод це:

- а) торговельні компенсаційні операції;
- б) міжнародна торгівля;
- в) міжнародні товарообмінні операції;
- г) бартер.

7. До форм торговельних компенсаційних операцій належать:

- а) компенсаційні угоди;
- б) зустрічні закупівлі;
- в) авансові закупки;
- г) всі відповіді правильні.

8. Предметами демпінгового вивезення з території України є:

- в) продукція чорної металургії;
- б) предмети побутової хімії;
- в) продукти харчування;
- г) всі відповіді правильні.

9. Зобов'язання експортера закупити товари в країні імпортера на певну обумовлену суму :

- а) бай-бек;
- б) бартер;
- в) зустрічні закупівлі;
- г) авансові закупки.

10. Який вид торгівлі широкою використовують виробники і споживачі автомобілів, комп'ютерів, сільськогосподарської техніки?

- а) операції з давальницькою сировиною;
- б) бартер;
- в) толінг;
- г) викуп застарілої продукції.

Практичні завдання

Завдання 1. Система міжнародної торгівлі увійшла в період змін та випробувань. Тенденції протекціонізму, втома від глобалізації та активний розвиток нових гравців загрожують нинішньому порядку. Однак в еру нових викликів формуються і нові правила, які дають поштовх для подальшого розвитку. Висловіть свою точку зору, яким буде майбутнє міжнародної торгівлі.

Завдання 2. Охарактеризуйте сутність форм міжнародної торгівлі.

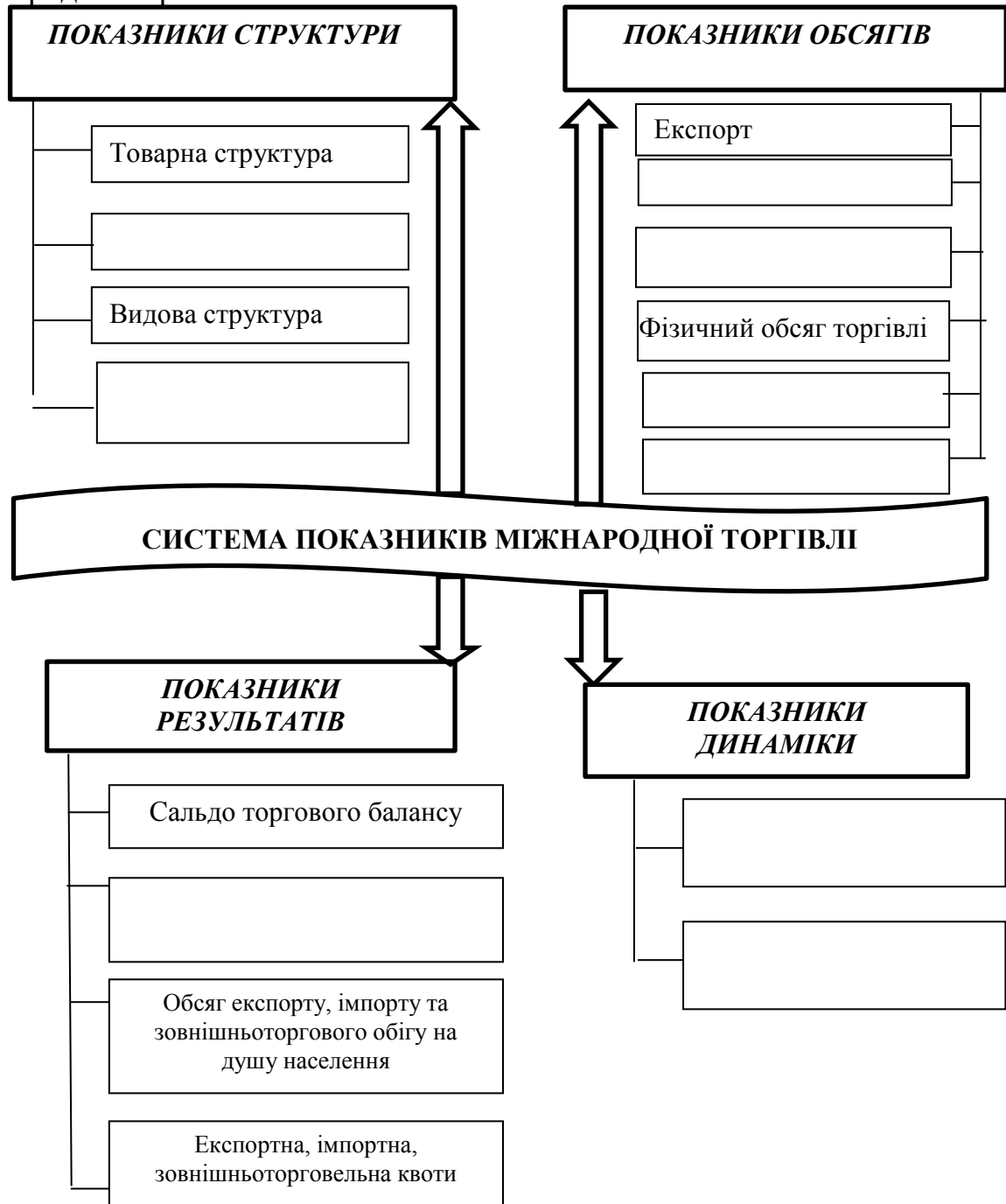
Форми міжнародної торгівлі		
За специфікою регулювання	За специфікою взаємодії суб'єктів	За специфікою предмета торгівлі

Завдання 3. На основі даних Державної служби статистики України проаналізуйте зовнішньоторговельну діяльність України на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин, дослідіть головні зміни тенденцій у географічній та товарній структурах зовнішньої торгівлі України, зокрема дайте відповіді на запитання:

1. Які країни світу є головними торговельними партнерами України у зовнішньоекономічних операціях?
2. Які обсяги та динаміка продажів із головними зовнішньоторговельними партнерами України?
3. Які види товарів переважають у товарній структурі експорту українських товарів?
4. Які види товарів переважають у товарній структурі імпорту в Україну?
5. Які обсяги експорту-імпорту товарів за регіонами України ?

6. Які чинники вплинули на зрушення в географічній та товарній структурі зовнішньоторговельної діяльності України?

Завдання 4. Завершіть структурно-логічну схему «Показники міжнародної торгівлі».

Завдання 5. Міркуємо та аналізуємо.

1. «Товарообмінні операції, або зустрічна торгівля, за своєю сутністю є таким поєднанням експорту й імпорту товарів, за якого в єдиних угодах у контрагентів виникають зобов'язання щодо взаємної закупівлі товарів. Значущість товарообмінних операцій для України пов'язана з особливостями водночас перехідного та кризового етапу її розвитку, яким, власне, і став початковий період незалежного існування держави». Про що йдеться?

2. Причинами, що обумовили міжнародний безгрошовий товарообмін з участю українських господарських організацій, переважно у формі бартеру, в

90-х роках були нестабільність фінансової системи країни, занадто жорстка монетарна політика, яка призвела до дефіциту обігових коштів у підприємств. Чи означає це, що поширення товарообмінних операцій – виключно супутня риса транзитивних, погано врегульованих, кризових економік.

3. Спроби оцінити обсяги зустрічної торгівлі здійснюються різними експертними агентствами та фахівцями, і за даними деяких із них, частка натурального товарообміну в загальному обсязі світової торгівлі зростала з 2 % до приблизно чверті на початку 80-х років, досягнувши нині близько 50 %. Інші експерти дають більш помірні оцінки ваги зустрічної торгівлі в сучасних експортно-імпортних операціях, вважаючи, що вона становить до третини таких операцій. Як Ви вважаєте, чому важко підрахувати реальні обсяги зустрічної торгівлі?

Завдання 6. Заповніть таблицю.

Характерні ознаки бартерної операції	Переваги бартерних операцій	Недоліки бартерних операцій

Завдання 7. Напишіть есе на одну із запропонованих тем:

1. Роль, цілі та види вільних економічних зон.
2. Яким Ви бачите майбутнє України у світовій економіці?
3. Які види товарів Україна буде імпортувати (експортувати) в майбутньому?

Завдання 8. Визначте, що із переліченого відноситься до: а) торговельних компенсаційних операцій, б) промислових компенсаційних операцій.

Вид угоди	а), б)
1. Операції «бай-бек»	
2. Зустрічні закупівлі	
3. Угоди типу «свіч»	
4. Поставки на комплектацію	
5. Договір цесії	
6. Угода про експлуатаційну компенсацію	
7. Бартер	
8. Компенсаційні угоди	
9. Викуп застарілої продукції	
10. Авансові закупівлі	
11. Угоди типу «офсет»	
12. Операції з давальницькою сировиною	